

MOLLER EDE

Moller Ede újságíró, főreáliskolai tanár, esztéta, lapszerkesztő, Moller Ede kereskedő és Berzáczy Aloizia fia Nagyszombat városában született 1853. február 12-én. A gyenge testalkatú fiú már gyermekkorában sokat betegeskedett.

A gimnáziumot Pozsonyban és Nagyszombaton végezte, utóbbi helyen érettségizett. A budapesti egyetemen irodalmat, esztétikát, filozófiát hallgatott, nyelveket tanult. Tanárai felismerték benne a tehetséget és az irodalmi pályát javasolták számára. A bölcséleti képzés befejezése után a budapesti VII. kerületi főreáliskolában ideiglenes tanár lett. Helyettes tanárként dolgozott 1875-től Sopron vallásfelekezet nélküli reáltanodájában (akkori nevén: városi reáliskola). Két év múlva megválasztották a magyar és német nyelv és irodalom rendes tanárává, állásában 1880-ban véglegesítették.

A tanítás mellett, 1876 elején átvette a Sopron c. hetenként kétszer megjelenő lap szerkesztését Ballagi Károlytól. Néhány hónap után megvált az újságtól és Sopronkönyéki Lapok címen új kiadványt indított. Ebből nem maradtak fenn példányok. Moller Ede atyai barátja, Bodnár Zsigmond így írt egyik levelében:

„...mert, ne nehezteljen, mint már mondtam, kissé elvontan szerkeszti szép kis lapját. Több praktikus dolgot, és pedig sopronit belé!...” Ez a néhány sor utal arra, hogy valószínűleg korán és kellő helyismeret nélkül vállalkozott Moller a lap szerkesztésére.

A soproni tanárok önképzőkört szerettek volna létrehozni 1876 őszén, ebből jött létre a Soproni Irodalmi és Művészeti Kör (később: Frankenburg Irodalmi Kör). Moller az irodalmi művészeti kör felvirágzásának szentelte idejét, erejét, gyakran felolvasott és annak alelnöke is lett 1882-ben. Itt mutatta be többek között Ilosvai Toldijáról, Arany Tetemre hívásáról, Tompa

Mihályról, Széchenyi Istvánról írt tanulmányait, de szerepelt zeneszámokkal is. A Frankenburg-jubileum megtartását, amely Sopronban a „magyar nemzetiség diadalünnepe” volt, ő indítványozta.

Közben újabb lapalapítással próbálkozott, 1878 végén Ujvári Béla tanártársával együtt megindította Sopron első magyar nyelvű folyóiratát, a Külföld-öt. Célul tűzte ki a külföldi irodalom megismertetését. A havi folyóirat terjedelme három ív volt. Többek között Fialovszky Lajos, Ujvári Béla, Erődi Béla, Sturm Albert, Moller Ede, Győry Vilmos tanulmányait közölte és külföldi folyóiratokból szemlézett. Az előfizetők száma nem volt több 48-nál, az anyag összeszedése is nagy nehézségekkel járt. 1879-ben megjelent mind a 12 füzet, az év végén azonban megszűnt. Száraz, sokszor terjengős, anyagában sem egységes lapot a kritika nem fogadta lelkesedéssel.

Moller legnagyobb lélegzetű tanulmánya 1877-ben jelent meg, a Magyar Kalliope. Összegyűjtött tanulmányait halála előtt rendezte sajtó alá, ezek kiadásra nem kerülhettek. Rajongott a művészetekért, Pestre, Bécsbe utazott. Az 1881. szünet alatt Olaszországot utazta be. Tapasztalataiból a Florenczben című részletet az irodalmi és művészeti körben felolvasta, ez volt hatyúdala.

Sopronban hunyt el, 1882. április 12-én, holttestét Nagyszombatra vitték. A soproni vasútállomáson sokan búcsúztatták. Bella Lajos a reáliskola, Tomsich Bertalan az irodalmi kör nevében köszönt el tőle.

A reáliskola értesítőjében dr. Kárpáti Károly írt nekrológot. Utóbbiból való az alábbi idézet: „A múlandóság vak hatalma egyaránt sújtja a hitványt és a jelest. Amabban mit sem, ebben sokat veszít a társadalom, a haza. Ily veszteséget siratunk mi is elhunyt barátunkban, mert mikor szíve megszűnt dobogni, egy kitűnő hazafival, egy lelkes tanárral, egy szorgalmas tudóssal és egy jóbaráttal lettünk szegényebbek.”

Irodalom:

Berecz Dezső: Moller Ede 1853-1882 In: Soproni szemle 3. évf. 5-6. sz. (1939.) p. 328-337.

A sopronyi magyar kir. állami főreáliskola értesítője 1882/83. Közli: Salamin Leo kir. igazgató Soprony: nyomtatott Litfass Károlynál 1882.

Moller Ede: Összegyűjtött tanulmányok. Sopron, 1882.